

Мазето, таванът

Албена Стамболова

На ВВ и на МБ

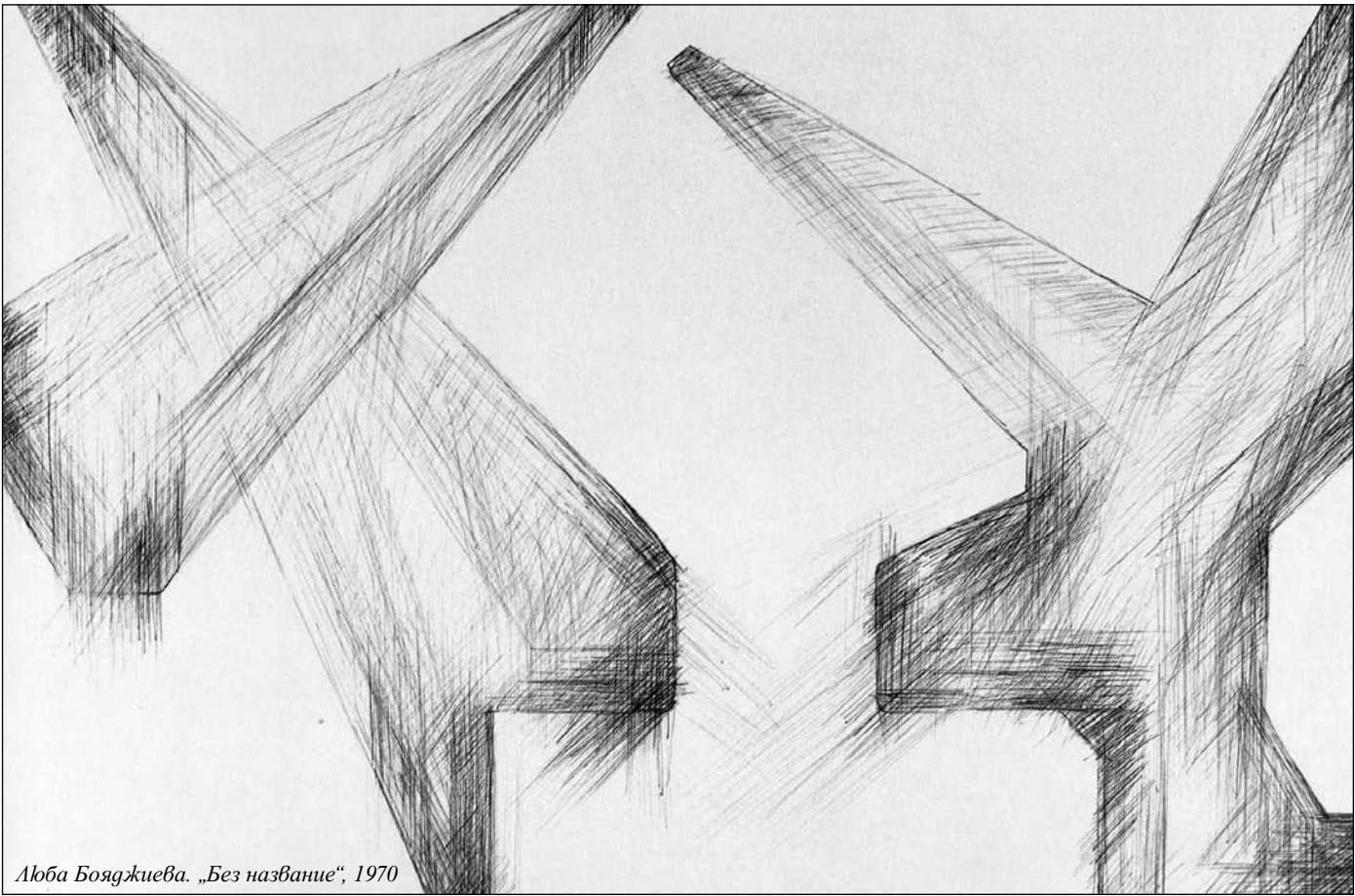
Слизам към мазето и знам, че не искам да правя това. Там, под стелажите, кой знае защо боядисани в червено, има едни кашони, неотваряни от памтивека. От паметта на вековете, вековечни кашони, пълни с папки и папчици, с кутии и разни други опаковки, в които се крие нещо, което съм искала да запазя, но не съм сигурна, че искам да видя. Но знам, че рано или късно ще го видя.

Слизам и два пъти проверям дали ключът е в джоба ми. Там е. Там е, там е, няма мърдане, посоката е една, надолу по стълбите към мазето. Припомням си, за да си помогна, че мазето е приятно място, аз го направих такова, топло, светло, подредено. Почти като в реклама за мазета. И за жени, които безгрижно отиват да вземат нещо от мазето. Само че дето с мен няма да стане по сценарий. Влизам след кратка схватка с катинара. Откакто имам отношения с катинари, никога не минава безболезнено. Винаги заяждат, или с ключето, или с измъкването от ухото, металното ухо, в което е пъхнато рамото на катинара. Влизам, светлина. Добре де. Какво толкова. Първият кашон е безобиден. Радвам се, че е така. Папки от моята старомодна счетоводителка, която не работеше с компютър. Изтързвам го много трудно изпод най-долния рафт на стелаж, гигантска тежест, излишна и нелепа при дадените обстоятелства. Няма нужда нещо, което вече съвсем не е актуално, да тежи толкова. Така или иначе, връщам кашона на мястото му, той е последното, което бих потърсила преди да си отида от този свят. И идва ред на втория. В него вече... И попадам на връзки писма, истински писма, каквито вече не съществуват. То и самото ми съществуване вече не съществува по този начин. Сега посланията летят на мига и изчечат без да изчезват истински, остават си някъде в пространството, никому непотребни и трудно намираеми, ако случайно потърсиш някое. А някога нещата започваха, свършаваха и изчезваха.

Писма от съученици, от майка ми, много писма от майка ми, няколко от баща ми, от Климент, безценни, и негови детски рисунки и изработени поздравителни картички, бележки, че го няма, но скоро ще се върне, писма от баща му, малко, но интересни, повечето са картички, винаги забавни, и още писма, от френските братовчеди, Мишел и Серж, от Ивет и Едит. И после, наръчи писма от влюбени в различни моменти различни мъже, в някои от тях и стихотворения. Малко писма и картичка от дядо ми. Особено хубави, особено хубави, пропиту с любов и тъга. Постепенно ми става зле. Да ги гледам ли, да ги отварям ли? Да ги чета ли? Колко хора, които са ме обичали. Пакетирана любов, затворена в кашони, била е по тавани, а сега е в мазе. Мигрирала с мен през целия ми живот до тук, до това сигурно последно мазе. Виждам, че дори и без да чета писмата, вече са минали почти два часа. Времето лети в това мазе.

Представям си как съм умряла и синът ми изпразва мазето. Както аз направих, когато баща ми умря. Ще разглежда ли писмата, или направо ще ги изхвърли? Дано направо ги изхвърли, защото ако ги погледнеш, те се съпротивляват и оцеляват, заемат пространство и носят време. Някакво вътрешно време, хартиено време, каквото се среща само в книгите. В старите книги. Новите са толкова, колкото и населението на земята, прекалено много и излизат толкова бързо, че не ти се иска, а и не можеш да ги трупаш въщи. Не можеш, защото няма място за тяхното бързо време. Пишам се, редно ли е да натоварвам детето си с този живот след смъртта. Обещавам си, докато имам сили, но не сега, все още не, да ги унищожа. Мисля си, че би било добре да му остава дома си така, че лесно да го изпразни. Станало ми е непосилно топло. Събличам палтото си и го сгъвам върху един рафт до съвсем нова тоалетна дъска. На кого ли я бях обещала, а още е тук. Тези вещи в мазето! Странно и тихо. Колко безпомощни са, но и колко са мощни. Съдържат някаква мъртва сила, която се събужда прекрачиш ли прага.

Мисля си, за да се разсея от това, което правя. Мисля си защо изобщо има тавани и мазета. Сецам се за приятеля си Осаму, японец, който си отиде млад от този свят преди няколко години и когото толкова обичах. Осаму дойде преди десет години в София и ми гостува за Коледа. Имам и няколко писъмца от него с пожелания да се видим скоро. Японските домове, от това, което съм виждала по филмите, нямат шкафове дори, да не говорим за мазе и таван. Нямат тъмни пространства, в които нещата да се прибират дълбоко и на тъмно. Всичко необходимо за живота е на показ, виждаш го и не можеш да го умножаваш до безкрай, скривайки го за по-късно в долapi и килери. Какво ли правят със спомените си японците, с това, което ние наричаме спомени и което сега е в краката ми излиняло и прокъсано? И което тъкмо сега ми пречи да дишам. Връщам се към кашона и откривам броеве на вестници, в които имам статии. И други, в които имам разкази. Намирам и писани на пишеща машина разкази, никога непубликувани. Намирам дневници, дори лексикон от 8-ми клас с преписвани стихотворения от Яворов. С почерк, който се старее да е красив.

Люба Бояджиева. „Без название“, 1970

Не намирам други, които съм си наумила да открия. Разсеяно ги изреждам, но точно те отсъстват. Когато има „точно те“, никога не се намират лесно. Правилата на изчезването и намирането на изгубени предмети са мистериозни. Знам, че съществуват, но знам и че не се откриват със съзнателните усилия на разума, а от нещо извън, под или над него, както мазето и таванът са под и над дома.

Все пак основата на пирамидата запова да се очертава. Усещам как нещо в мен се стреми да спазва хронологията, най-малкото отбелязва я. Откривам този хронометър в мен, който явно през цялото време е работел без да знам, но сега чувам как подрежда всеки предмет с познатото „прак“ на метриса. Защо е толкова важно кое е предишно и кое следващо? Нали тръгнах в това авантюристично издирване, за да належа всичко в блога си и този блог да ги съдържа едновременно. Да анулира времето, да съживи заспали дълбоко думи и да ги направи възможни за четене. Вече не съм сигурна, че светлината ще им понесе.

Приятелката ми, която е специалист по блога и първи читател на разпопките, е динамито на начинанието. Заради нея съм тук, залъгвам се, в това паяжинно мазе с претърпкани книжнини. Изкача кашон с нещо, което някога се наричаше „ксерокси“. Папки с преснимани книги. Моите са на френски и английски и са най-насъщни теоретични умнини, без които щях да се чувствам гола. Главната, след самите книги, референциална система. Каквото не е купено е снумано. Гледам ги и си мисля за времето, в което съм подготвяла лекции, конференции, библиографии, статии за сборници. Проблясват години, сезони, климати, обкръжения, бюра и маси, на които съм чела. Някои са с бележки, други – не. За пореден път си казвам, че ще запомня точно кои важни автори са тук и когато, или ако... когато или ако остават във въздуха, защото липсва представа за когато и ако. Колко е тежка една опашка? Виждам катериците, които навизират с опашка при скокове. Опашките на рибите и самолетите, тази на кита, който пляска с нея по повърхността на водата и започтва лодчиците надалече. Внезапно ме спхожда мисъл, опасните мисли винаги идват изневиделици. Когато пишех, а все още вярвам, че пиша, та когато пишех (чувам „пляс“ с опашката), помня, че онова, което пишех, беше непрекъснато в мен каквото и друго да правех. Пишех ПРЕЗ ЦЯЛОТО ВРЕМЕ. Нищо друго не можеше да ме ядоса, да ме натъжи, да ме привлече повече от писането. Докато не се напише.

Връщам се в мазето, усещам го. Мъждива светлина, недостатъчен въздух, гъст въздух, прекалено топъл. На кого да кажа, че ме боли сърцето? Дядо ми го няма, само на него можех да го кажа. Не ме болеше както ме боли сега, някак клинично. Болеше ме по начин, който позволяваше да говоря за тази болка, тя имаше образ, имаше болезнена любов в нея и докато дядо ми беше с мен, имаше и любов, любовта, която винаги боли. Сега дядо ми го няма и болката в сърцето е физическа. Поемам си въздух, казвам си да се успокоя и да не се правя на малка, защото съм голяма. Все пак преди малко намерих писмата от дядо ми, тук са. И аз съм тук, търся си старите неща в кашоните, какво толкова? „Пляс“ с опашката! Все пак няма да позволя на някакви кашони да ме отклоняват от намерението да направя блога. Но сега няма да мисля за него, има време. Винаги има време. Тясното мазе всъщност е добре подредено мазе. Добре подредено време, което сега, и засега, ми позволява да го разглеждам. Странно е да съм в ролята на читател. Нещата са там, но все пак могат да бъдат намерени и прочетени. Значи все още е време.

Отварям последния кашон. Тръбваше да го изтръгна изпод най-долния рафт, беше заклещен между циментовия под и него. И пак не успях да го извадя целия, накрая разкъсах едната му стена, за да видя какво има вътре. Звукът беше като от разпорване, прекален звук, но не можах да се въздържа. Метален предмет с решетка. За миг главата ми се изпразва, възможно ли е тук да има нещо, което не познавам, което никога не съм виждала или чувала, което е непознато? Едва промушвам ръката си до лакътя в невидимата вътрешност и опипвам, опипвам предмета. И обзелата ме безмозъчност слава Богу отстъпва. Разбирам какво означава, усещам какво означава да те осени разбиране. Вентилатор, вентилаторът на баща ми. Той охлаждаше с него стаята си и беше повод за псотоянни раздори. Навън е студено, но баща ми пуши и решава да провери стаята си преди да си легне. Отваря широко прозореца и пуска вентилатора. Умно, но не и за мен, която намира това за разточително. В онези моменти си мислех колко произволен е баща ми, а той сигурно ме е намирал за идиотката каквато бях. Е, сега този вентилатор на раздора се оказа в кашона с апарата за кръвно налягане и още нещо... само още малко усилие и ще го достигна, да! Албумче със снимки.

Е, почти това е. Поглеждам го и си тръгвам. Поглеждам го. В него са подредени не повече от десет снимки. Виждам се на шестнайсет години на погребението на прабаба ми, тогава е имало фотограф на погребенията. Групова снимка на класа ми от последния клас на гимназията. Студийна снимка на майка ми и баща ми със седемгодишния ми син. Студийна снимка на баща ми, портретна. Ръчно направена дипляна от малки снимки на скиорски излет на баща ми и приятели. Картички от Гърция. Две мои снимки от абсолвентски бал с един и с друг приятел. Семейна снимка с мен, баща ми, майка ми и дядо ми от същия период в ресторант. „Пляс“ с опашката. Сега не мога да мисля за ума, направил този подбор. Сега той съществува и това е неотменимо до степен, че колкото и нелеп да ми се вижда изборът, не съм в състояние да го пипна. Ще си остане такъв за вечни времена. Нещо бръмчи край ухото ми, все още невидимо. Комар? Не е възможно. Някакво насекомо, събудена муха най-вероятно. Бръмна и изчезна.

Виждам, че докато съм вадила неща от кашоните, и аз съм направила подбор. Нестройна купчина в краката ми, в праха на пода на мазето. Крехката прах на хартията върху опасната прах по циментовия, или гранитния, или каменния под. Установявам, че не знам името на това, от което е направен подът. Така ли ще започнат да ми изчезват имената на нещата? Или пък никога не съм ги знаела? Поглеждам купчината, която е за приятелката ми. Казвам си, че тя я поиска, тя вярва, че си струва да се ровя из кашоните за заспали отдавна написани текстове. Сигурно сега нейният ангел пратеник кръжи около мен и бръмчи, за да не се разсеивам и за да не се изгубя из различните времена в кашоните. И най-вече за да взема каквото взема, и да изляза от мазето. Някой се тревожи някъде за мен, която съм в мазето. От невидима отново се чувствам видима. Също като хартията в папките и кутиите. Нещо обещава да бъде прочетено. Нищо че ще се окаже негодно, недомислено, недописано. Както недописан остава животът, както баща ми е подредил недовършено снимките. Ако беше завършил поредицата, сигурно щях да я проумея. Но елементите са малко, това е само началото. Началото на края. Остава таванът.